دەرهێنەرێکی کورد نهێنیەکانی حەشاردنی سەدام ئاشکرا دەکات.. حەیدەر عەبدولڕەحمان

دەرفەتێكی باش بۆمن ڕەخسا، كاتێ دەرهێنەر (هەڵكەوت مستەفا) بانگهێشتی بینینی فیلمی (حەشاردانی سەدام) ی بۆ كردم لەدەیەمین فیستیڤاڵی نێودەوڵەتی سینەما لەدهۆك، كە بۆ یەكەم جار بوو دوای نمایش كردنی فیلمەكە لەولاَتی سعودیە، لەفیستیڤاڵی نێودەوڵەتی سینەمای دهۆك نمایش بكرێت .

بەسەعاتێك پێش نمایش گەیشتمە هۆڵی نمایشەكە، بەلاَم زۆر بەسەختی لەنێو ئاپۆرای خەڵكی چاوەڕوان، تیمی فیلمەكە راكێشی ژوورەوەیان كردم.

فیلمەكە لەلایەن كۆمپانیای (هێنی فیلم)ی نەرویجی بەهاوبەشی وەزارەتی رۆشنبیریی نەرویجی و تۆڕی میدیایی روداو بەرهەم هاتووە.

دەرهێنەر بەفۆرمێكی دیكۆمێنتاری، سەربوردەی ئەو پیاوە جوتیارو مەڕدارە دەگێڕێتەوە بەناو (عەلا نامیق) كە دوای ڕوخانی ڕژێمەكەی سەدام لەساڵی 20003 لەلایەن ئەمریكاو وڵاتە هاوپەیمانەكانی، بۆ ماوەی 235 ڕۆژ سەدام حسێنی لەكۆڵگەكەی خۆیدا، لەناوچەی (دەرە لە باشووری تكریت) حەشار داوە، لەكاتێكا (عەلا) ئەو سەركێشیە بەژیانی خۆی و خێزانەكەی دەكات، كە 150هەزار سەربازی ئەمریكی، بەتانك و فڕۆكە، لەزەوی و ئاسماندا، بەدوای دۆزینەوەی سەدامدا دەگەڕێن، جگە لەوەی ئەمریكا بڕی 200 هەزار دۆلاری بۆ هەر كەسێك تەرخان كردبوو، شوێنی خۆ شاردنەوەی سەدامیان پێ نیشان بدات.

لەو سۆنگەیەوە كە قسەو قسەڵۆكێكی زۆری لا بەلایەیی دەبارەی فیلمەكە دەكرێت و زۆرێك لە خەڵكی كوردستان فیلمەكەیان نەدیوە، پێم باش بوو، وەك چاودێرێكی سینەما پێداچوونەوەیەكی رەخنەیی بۆ فیلمەكە بكەم، بەرچاو روونیەك دەربارەی ئاستی هونەریی فیلمەكەو شێوازی مامەڵە كردنی دەرهێنەر لەگەڵ بابەت و هەڵوێستی ئایدۆلۆژی و دەسەلاَتی هونەریی ئەو نیشان بدەم.

لە هەمان كاتدا ئەوە لەبیر خۆم بەبەمەوە، كە فیلمەكە چەند خەلاَت بەدەست دەنێ ؟

چەند ولاَت داوای بینینیان كردووە؟

لەچەند فیستیڤاڵ بەشداری دەكات؟

چونكە پێم وایە زۆر جاران لەدەرەوەی ئاستی هونەریی و فیكری و

بەدەر لەو تەکنیک و تەکنەلۆژیا و قەوارە مادییەی بە بەرهەم هێنانی فیلمەک دەبێتە پێشبینی بە سەرکەوتن و لە باوەش گرتنی لەلایەن ئەو دەزگا ئەکادیمیانەی فیلم هەڵدەسەنگێنن بە سەرکەوتن لەفیستیڤاڵە نێو دەوڵەتییەکاندا، زۆر جاران پێشبینییەکان شکست دێنن و بەپێچەوانەی بۆچوونی ئەوان دەردەچن، بینەرو هەوادارانی سینەماو کۆمپانیا سینەماییەکان ئەنجامەکان بەسوپرایزەوە وەردەگرن، چونکە پێشبینییەکان پێوەرێکی جێگیریان نییە و رەنگە لەدوا چرکەدا، هەموو پێشبینییەکان سەرەو ژێر ببنەوە، لەبری ئەوە کۆمەڵێ فاکتەری لابەلایی ئایینی، مەزهەبی، سیاسی، بازرگانی، ئابووری، بەپێی بەرژەوەندییە تایبەتییەکان دێنە پێشەوەو کار لەبڕیاری کۆتایی ئەو لیژنانە دەکەن.

ئەگەر دوور لەهەموو ئەو دەنگەو هەرا نانەوە میدیاییەی بە فیلمی(حەشاردانی سەدام) کراوە، دوای بینینی فیلمەکە وەک بینەر بۆت دەردەکەوێت کە میدیا زۆتر لەپێویست قەبە کراوە، ئەو قەبە کردنەش کۆمەڵێ مەرامی سیاسی و ئایدۆلۆژی و فیکری لە پشتەوەیە، لە ئاستێکی نێو دەوڵەتیش دایە.

هەڵکەوت مستەفا ـــــ بەپێی ئەزموونە سینەماییەکانی رابووردووی، دەرهێنەرەکە هەمیشە بەدوای ئەوەدا دەگەڕێت، خۆی لە تەقلیدیەت بەدوور بگرێ، سەرنجی هەوادارەکانی خۆی بەو مژارانە بەرجەستە بکات، کە دەستی دەگرن زەمینە بۆ بەرەوپێشەوە چوونی خۆش دەکەن .

وا دەردەکەوێ لەو فیلمەدا ئەرکێکی قورستر لەتوانای خۆی هەڵگرتووە، کە رووبەڕووی مەترسی و هێرشی زۆری سیاسی و ئایدۆلۆژی دەبێتەوە، پرسیاری زۆر قورسی ڕووبەروو دەکرێتەوە، کە رەنگە بەرامبەر زۆر لەو پرسیارانە تووشی جۆرێک لەئاستەنگی ببێتەوە، بەلاَم ئەو لەگەڵ چاوەڕوان کردنی هەموو ئاستەنگەکان، دیارە ئامادە بووە، هەموو ئەنجامەکان قەبوڵ بکات، لەپێناو سەرکەوتنی ئەو ئەزموونە تازەیەی، کە رەنگە ئەو بەلای خۆیەوە بەئەزموونێکی زۆر گران بەهای بزانێ، لەتەمەنی هونەری خۆیدا.

دەرهێنەر چۆن ئەو رووداوەی هەڵبژارد؟

هەڵکەوت ـــ باس لەوە دەکات کاتێ بۆ یەکەم جار لەڕۆژنامەیەکدا گوێ بیستی ناوی (عەلا نامیق) و روداوەکانی لەگەڵ سەدام دەبێت، لای خۆیەوە بڕیاری بەرهەمهێنانی ئەو فیلمە دەدات، بۆیە دوو سالاَن بەدوای (عەلا) دا دەگەڕێ، تا دەیدۆزێتەوەو بەهەموو مەرجەکانی رازی دەبێت، چونکە ئەو کات پێی وابوو (عەلا نامیق) بە ئەو پردەکە بەپەڕینەوە بەرەو خۆناساندنی زۆترو بەجیهان بوون، لەدنیای سینەمادا.

هەر لەوەشەوە بیری لەدەزینەوەی پشتیوانییەك كردەتەوە، ئەو بگەیەنێتە ئەو ئامانجە، لەسەرووی هەموشیانەوە پشتیوانی وڵاتێكی وەك نەرویجی شوێنی نیشتەجێ بوونی خۆی و وڵاتی سعودیە، كە كۆمەڵێ فاكتەری ئایینی، مەزهەبی، سیاسی، نەتەوەیی بەپرسی فیلمەكەی دەبەستێتەوە.
بۆیە بینەر زۆر بەحەساسیەتەوە تەماشای هەڵوەستی دەرهێنەر دەكات و دەپرسێ،

ئایا وڵاتێكی وەك سعودیە كە ئەوەندە لەگەڵ سینەمادا كۆك نیە، چۆن پشتیوانی خۆی بۆ فیلمەكە دەربڕیوە؟
بۆچی بۆ یەكەم جار فیلمەكە لەوێ نمایش كراوە؟
ئایا دەرهێنەر لەژێر كاریگەری پشتگیری كردنی سعودیە بەو سەخاوەتە مادییە، ناچێتە ژێر باری خواستەكانی سعودیەو بەمەرجەكانی رازی بێت؟
تەواو و هەڵوەستی خودی دەرهێنەر چۆن دەبێت؟ خۆی بەكام لایەنی سیاسی دا هەڵدەواسێ؟ بەتایبەت بەرامبەر بە سەدام حوسێنێك كە زۆرێك لە گەلەكەی قات و قڕ كردووەو ئازاری زۆری پێ گەیاندون.
ئەو لەنێوان خواستەكانی سعودیە و بەرهەم هێنەرەكانی تری، وێژانی مرۆیی خۆی وەك كوردێك و دەرهێنەرێك كامیان هەڵدەبژێری؟
ئەوەی لای دەرهێنەر یەكلایی بێتەوە و بە بەرهەمهێنانی فیلمەكەی لاری لێ نەبووە، رووبەروو بوونەوەو زەق كردنەوەی پێشێلكارییە نامرۆییەكانی ئەمریكایە، بەئازاردانی هاوڵاتیە عیراقیەكان و گرتن و تەعزیب دانیان بەدڕندانەترین شێوازی تەعزیب دان لە گرتووخانەكانی ئەبو غرێب، دوای داگیركردنی عیراق.
زۆر لاپەڕەی شاراوەو نهێنی لای دەرهێنەرهەیە، بە دیاری كردنی هەڵە سەرەكییەكانی سینارییەو رەسم كر دن و نمایش كردنی سەدام بە دەمی عەلاوە بینەر بەدوای ئەو لایەنەدا دەگەڕێ كە ریسوا كردنی ئەمریكای بەلاوە مەبەست بووە لە فیلمەكەدا، هەر ئەو لایەنە ئامانجی دەرخستنی سەدام و بەپاڵەوان كردنی بووە، بەتایبەت لەو دیمەنانەی (محەمەد ئیبراهیم) كەنە سەرۆك پاسەوانی پیشووی سەدام و خودی سەدام، كاتێ نامەكەی ئەمریكا دەگەیەنێتە سەدام و مەرجەكانی ئازاد كردنی بۆ دەخاتە روو، سەدامیش رەتی دەكاتەوە.
هەر سعودیە نا هێندە وڵاتی تری عەرەبی و ئەوروپیش دوای ئەو شكستە گەورەیەی عیراق لە رووی سیاسی و ئایدۆلۆژییەوە بەخۆیەوە دەیبینی، هەروا لەو هەلومەرجە سەختەی عەرەبەكان دووچاری بوون بەرامبەر بە ئیسرائیل و ئەمریكا، سەزیان بەرامبەر بە سەدام زۆرتر بووەو ئەو فیلمە لەو هەلومەرجە دژوارەدا بە گرنگ دەزانن، بۆیە دەرگا بۆ

فیلمەکەو هاندانی دەکەنەوە.
دەرهێنەر تێڕوانین و هەڵوێستی بەکام لادا شکاوەتەوە؟
هەر بینەرێك فیلمەکە ببینێ لەخۆی دەپرسێت ئایا دەرهێنەر گوتاری فیلمەکەی وەك بۆ لایەنێك نمایش کردووە؟ یاخود بە دژی ئەو لایەنانە کردووە، کەبە ئەمڕۆ سەدام بە لەپێشتر دەزانن بۆ ئەمڕۆی عیراق و ناوچەکە؟
دەرهێنەر ئەگەرچی کوردە، بەڵام ئەو لەو کورد بوونەدا، خۆی دوورەپەرێز ڕاگرتووە ئەو ئێستا زۆتر خۆی داوەتە پاڵ ئەوەی سەدام وەك مرۆڤێکی نا دکتاتۆر نیشان بدات، وەك چۆن ئەڵمانیەکان هیتلەرو تاوانەکانی وەك مۆرکی شەرمەزاری بەسەر ئەڵمانیاوە دەبینن، ئەو دەرهێنەرە کوردەش نایەوێ سەدام وەك تاوانبار نیشان بدات، بەڵکو دەیەوێ بە جیهان بڵێ ئەو خۆشەویست بوو لای گەلەکەی، بۆیە سەدام لەچەندین ڤیدیۆ نیشان دەدات لەناو ئاپۆرای خەڵکەکەو شایی کردن و گەڕان بە ناویاندا، تا دوا ڕۆژانی ڕوخاندنی پەیکەرەکەی.

هەڵکەوت مستەفا لە نێوان سیاسەت و سینەمادا

لەهەموو ئەو پرسیارانە گرنگتر ئەوەیە (هەڵکەوت مستەفا) تا چەند دەتوانێ ئەمانەتی پیشەکەی خۆی بپارێزێ وەك دەرهێنەرێك و بەدیدێکی سینەمایی قوڵ بەرجەستەی ئەو ئامانجە بکات کە دیاری کردووە، بە ئەوەی بکەوێتە ژێر کاریگەری ئەو تەوژمانەی قەستی ئەوە دەکەن دەرهێنەر بکەن بە داردەستێك بۆ گەیاندنی پەیامێك بە جیهان، دەربارەی سەدام حوسێن و کۆتایی ڕۆژانی دوایی چارەنووسی.
دوای بینین، فیلمەکە بەشێوازێکی سروشتی وەڵامی هەموو ئەو پرسیارانەت دەداتەوە، کە لە مێشکت دا گینکڵیان خواردووە، بەڵام دەبێت بەسێ تەوەری جیا شەن و کەوی فیلمەکە بکەیت، کە بریتین لە :

1. تەوەری گەڕانەوەی عەلا نامیق
2 . تەوەری هونەریی و تەکنیکی
3. تەوەری نواندن و وێنەگرتنی روداوو قسەکانی عەلا.

ب تور یکم :

ستایلی فیلمی دیکمنتی پویستی بببگ هی و تا ببگی پویستت لبردست دا نبت، ناتوانی متمانی بینر بدست بنی، بی بینر لسرتای فیلمک تا کتایی گومانی لگانوکی قسکانی علا هی، ک درهنر کردویتی ببنمای فیلمکی.

هیچ ببگیك بدستو نی هموو ئو رووداوانی نوان سدام و علا وك خی تمار کرابت، یان داشتنکی تری ب نکرابت، بپی خواستی لاینی برهم هنان و درهنر.

درهنر لدوانکانیدا خی خستت دروی بازنی سیاسی و هموو شتکی داوت پا علا، گوای ئو تنیا قسکانی علا وك خی تمار دکات، بلاَم ئم قس سرپیانی ئو شتکو ئوی لفیلمکشدا دیبینین شتکی تر، هیچ بینرك بوا بو ناکا، درهنر بیروبچوونکانی لگ کاراکتری سرکی فیلمکی لك جیا بت، تنانت ئگر متمانی تواوی بقسکانی نبت ئامادی ئو نابت فیلمك لسر بنچینیکی بتا برهم بنن.

ئوی علاش دیگتو، هوک ب پاککردنوی میّژووی تاوانکانی سدام، بتایبت کاتك علا لکتاییکانی فیلمک بئاشکرا خی داتلاینگیرکی سدام و دت سدام دکتاتر نبوو وك دن.

هروا درهنریش بونخی دداتپا علا کات رووداوی درهنانی سدام لناو چاک بدستی سربازئمریکیکان دشارتو و دیمنکی هادار دروست دکات، لبری راکشانی سدام و درهنانی بب هشی، تنیا دستکی سدام بب برز کراوی نیشان ددا وك هماییك ب سرکوتن .

2.لاینی هونریی و تکنیکی:

درهنر لزرینی ئو ئرشیفانی لهواگری ئمریکاو عیراق ب فیلمک بکاری هناون، دردکوت ک سبشی ئو فیلم دیکمنتیان لای بینر نام نین وچژك ببینر نابخشن، لبر ئوی بینراون و خکی لدووبار بینینویان تر بوو، ئم وای کردوو شتکی نو لفیلمکدا نبینی، ک پشتر نزانراب و بلاَو نبووبتو، تنانت ئوی علاش دیانگتو دربارى چاک هیچ شتکی نو ی تدا نی .

ئامانجی درهنر تنها ئوند بوو ک بهی ئو فیلم

دیکۆمێنتیانە, درێژە بەماوەی فیلمەکە بدات.
3. تەوەری نواندن و وێنەگرتنی قسەکانی عەلا

دەرھێنەر ویستویەتی پەردەیەکی شاراوە بەرووناکی و تاریکی بەسەر روخساری سەدام دا بکێشێ، بۆ ئەوەی رووی لەیەك نەچووی سەدام و ئەکتەرەکە بشارێتەوە، زۆربەی دیمەنەکانی لە پشتەوە، یا بەلەچەك و چاویلکەی رەشەوە، بی دەنگ و دیالۆگ گیراون، بۆ ئەوەی فۆرمی فیلمێکی بەڵگەدار بداتە فیلمەکە، بەلاَم ئەو ئەکتەرەی ر□□□ی سەدامی بینیووە، ئەکتەرێکی لیھاتوو نەبوو لەو رۆڵەدا، جگە لەدوری مەودای لێك چوونیان.

دەرھێنەر سەرکەوتوو بووە لەدیاری کردنی لوکێشنەکان و لەیەك چوونیان لەگەڵ لوکێشنی راستەقینەی رووداوەکان، بەلاَم سوودی زۆری لەفیلمە بەڵگەدارەکانی ھەواڵگری ئەمریکا وەرگرتووە، بە تایبەت ش□و□نی جوگرافی، وێنەی چاڵەکەو رووبارو مەزرەعەکەی عەلا.

لە کۆتاییدا:

بەگشتی دەرھێنەر ئەو ھەلومەرجەی ئەمڕۆی عیراق و کێشەی فەڵەستین و ھێرشەکانی ئیسرائیل و بێ دەسەلاَتیان بەرامبەر بەو ستەمەی دەکرێت، باری نا سەقامگیری عیراق و گەندەڵی و کۆیلایەتیان بۆ دەوروبەر، ھەموو ئەو ھەلومەجەی قۆرخ کردووە بۆ ئەوەی رووی ئەوەی ھەبێت، تاوانبارێکی گەورە بەو فۆرم و تەکتیکە نیشان جیھان بداتەوەو جیھانیش دەرگای بۆ بکاتەوە.

ئەمە لەرووی سیاسییەکەیەوە، بەلاَم لەرووی تەکنیکی و ھونەرییەکەوە شتێکی نوێمان لە ھەڵکەوت نەبینی، ئەگەرچی رەنگە ئەو ڕووبەڕووی ئاستەنگی زۆر ھاتبێتەوەو رێگەیەکی سەخت و دژواری بڕیبێ بۆ گەیشتن بەو ئامانجە .

بڵارکردنی ئەو باباتە سیاسیە و ئەو فۆرم و ستایلەش دیسان ھەر بۆ ئەو فۆرمێکی نوێ بوو، ئەزموونێکی دەوڵەمەندی تێدا نەبوو، بۆیە پێشتریش گوتم: خۆی ل□ قەرەی بابەتێکی قورس و ئاڵۆز داوە، کە بۆ ئەو ھەڵگرتنی سەختە.